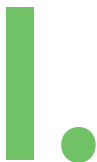

Jak psát správné znaky

... umíte psát?

Naučit se správně číst a psát je nutnost. Často však neumíme ani jedno.

Typografie je vždy spojována s vizuální podobou sdělení, kdy znakům přisuzujeme význam podle jejich vzhledu. V sazbě textu na počítači se v minulosti vědomě spáchalo mnoho sazečských zločinů. Mohla za to omezenost rozsahu znakových sad, která vycházela z možnosti **kódování**.

Základem pro všechna kódování je 7bitové **ASCII**, které bylo následně rozšířeno na 8 bitů, aby se umožnila sazba dalších potřebných znaků. Pro těchto 8 bitů existuje mnoho **znakových sad** (*character set*), které rozlišujeme podle **kódových tabulek** (*code table*). Pro české znaky existovalo hned několik rozdílných tabulek. Ty určovaly, jak bude identifikován každý znak v dokumentu. Představte si ale text, kde je každý znak ve fontu s jinou znakovou sadou.

μm → **mm**

znak „mikro“
ve fontu
Symbol

tentýž znak
po převedení
do fontu Times
New Roman

← **Tak to dopadne, když se zamění fonty v dokumentu.** Font Symbol patří mezi problematická písma.

Správná interpretace znaku byla zajištěna uložením informace o použitém fontu. Pro další vývoj byl rozhodující způsob uložení znaků – **kódování** (*encoding*).*

* Pokud kódování (*encoding*) zvládne jen 8 bitů, uvádí se jeho název podle použitých tabulek (označ. *code page*, dále jen CP), např. standard ISO-8859-2 nebo ve Windows CP-1252 a v MacOS CP MacRoman.

Omezení na 8 bitů přinášelo riziko záměny pro všechny znaky z horní poloviny kódové tabulky (tzn. vyjma znaků 7bitového ASCII). To je příliš velké riziko pro dokumenty nezávislé na interpretaci konkrétním fontem (např. html).

Díky možnosti definovat znaky ve více než 8 bitech vznikla jednotně definovaná tabulka znaků pro téměř všechny existující jazyky nazvaná **Unicode**. V aplikacích i v internetu lze běžně využívat písma v Unicode znakové sadě.** Protože Unicode definuje systém pravidel, nelze ji chápat jen jako tabulku.

Sazba textu díky Unicode se stala snažší v tom, že lze použít jen **jeden font**, který svým rozsahem znaků pokryje potřebu autora textu. Tedy již nemůže dojít k nechtěné záměně znaků při změně písma. Na tvůrce textů jsou kladeny vyšší nároky, aby se orientoval v možnostech daného fontu nebo aby vložil do textu správný znak, viz níže.

← **Řez fontu Comic Sans MS** nabízí širokou Unicode sadu. V tomto množství znaků je těžké orientovat se podle jejich vizuální podoby. O to méně snadné je nalézt chyby autora při korekturách.

** U znakové sady Unicode je pro kódování obvykle použito UTF-8. V Unicode je přiřazeno každému znaku jedinečné číslo, nezávislé na platformě (Win, Mac...), nezávislé na programu, nezávislé na jazyce. Každý znak je nositelem přesného významu, jež popisuje vlastnosti použití.

Při psaní textu je nezbytné přepínat klávesnici podle jazyka a nekopírovat do dokumentu neznámé znaky. Ignorance těchto zásad by vedla k chybám již při vzniku dokumentu. Většinu znaků tak máme pod kontrolou včetně **generování správných uvozovek**.

“HOLY BABY” ×

... uvozovky na anglické klávesnici (při zapnutí funkce náhrady rovných ASCII uvozovek za oblé – typografické).

„HOLY BABY“

... uvozovky na české klávesnici (při zapnutí funkce náhrady rovných ASCII uvozovek za oblé – typografické).

Znalost rozsahu znakové sady ve fontu je rozhodující pro správný výběr znaku. Mezi fonty s nejrozsáhlejší sadou znaků patří *Times New Roman*, *Arial Unicode MS*, *Lucida Sans Unicode*, *Batang*, *MS Mincho*. Používejte jen jeden font, který nejlépe odpovídá požadovanému rozsahu znaků. Druhým předpokladem pro výběr písma je **dobrá rozlišitelnost** mezi jednotlivými znaky ve fontu.

ςΕΡΤΥΘΙΟΠΑΣΔΦΓΗΞΚΛΖΧΨΩΒΝΜ

ςερτυθιοπασδφγηξκλζχψωβνμ

Lucida Sans Unicode

ςΕΡΤΥΘΙΟΠΑΣΔΦΓΗΞΚΛΖΧΨΩΒΝΜ

ςερτυθιοπασδφγηξκλζχψωβνμ

Arial Unicode MS

Pro sazbu v kombinaci alfabety a latinky není Arial Unicode vhodný, přestože disponuje bezkonkurenční sadou znaků ve fontu. Lucida Sans Unicode je jen o málo tvarově bohatější a ve výsledku je mnohem lépe identifikovatelná.

Typografie patří do **užiteho umění**, proto i tvorbu logotypů nelze vnímat jako volné umění. Tato obrazová informace se bez mluveného slova (internet, tištěná média...) často šíří rychleji než ji svět umí správně vyslovit. A nemusí to být problém jen nadnárodních společností. Prostě jen určitá část populace je zvyklá číst i znaky jiné abecedy.

↑ Tyto tři logotypy se znaky v latinské abecedě se vyslovují stejně, avšak v azbuce mohou znít takto (v pořadí shora): **MLSN**, **tASN** a **MASN**. Azbuka je ruská abeceda založená na tvarech znaků vycházející z písma cyrilice. Dnešní podoba azbuky je výsledkem reforem písma. Ta největší proběhla v Rusku v 19. století za cara Petra Velikého, když se nechali ovlivnit latinkou.

www.unicode.org – srovnej znakové sady

www.wikipedia.cz – pojmy azbuka, alfabeto, latinská abeceda

www.typografie.unas.cz/lekce.html – vkládání znaků do dokumentu

Jak psát správné znaky I. je první fragment z rozepsaného dokumentu, který se zaměřuje na téma „typografie“. Snahou bylo zaměřit se na chyby, které asi většina z nás dělala nebo stále dělá. K napsání zatím těchto pár stránek jsem si založil deníček, kde si zapisuji všechny typografické nesmysly (kterých jsem se dopustil i já). Tak se těšte vždy na pár ukázek chyb. Dokument lze jako celek volně šířit a kopírovat tiskem. Předpokládám, že text bude doplňován, proto jeho aktuální verzi naleznete na:

www.typografie.unas.cz.